צו

א. רש"י בפרשתנו מעתיק מן הכתוב[1] את התיבות "אם על תודה יקריבנו" ומפרש: "אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו, כגון יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא שהם צריכים להודות שכתוב בהן[2] יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם ויזבחו זבחי תודה, אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו שלמי תודה הן וטעונות לחם האמור בענין ואינן נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן".

וצריך להבין:

א) הלא "תודה" פירושה הודאה סתם — ומנ"ל לרש"י לדייק ש"(אם על) תודה" הכתוב כאן היינו "הודאה על נס" דוקא?

ב) אפילו אם יש לו לרש"י איזה הכרח שאין הכוונה אלא להודאה על נס — מאין דיוקו שנכללים בזה רק ד' נסים אלו ולא יותר? ואם נאמר שהוכחתו מהכתוב בתהילים (שרש"י מביא תומ"י בפירושו) "יודו לה' חסדו" וקחשיב רק ד' סוגי נס — מנ"ל, בפשוטו של מקרא, שכוונת הפסוק דרק על נסים אלו חייבים קרבן תודה — הרי אפ"ל שחייבים על כל הנסים והכתוב מביא דוגמאות מסוגים שונים — דהרי א"א שימנה הכתוב את כל הנסים האפשרים?

ג) גם אם מן הכתוב מוכח שרק על ד' נסים אלו חייבים בקרבן תודה, למה הוצרך רש"י בפירושו כאן (שאינו ס' הלכות) לפרט את כולם, והרי מספיק להבנת פשוטו של מקרא שיביא א' מהם בתור דוגמא (ולרמוז לשאר ג' הנסים בתיבת "וכו'" ולסיים "שכתוב בהן וכו'"), כפי הרגיל בכגון דא בכו"כ מקומות בפרש"י עה"ת?

ד) מהי כוונת רש"י בהוסיפו, לאחר שמפרט את הד' נסים: "אם על אחת מאלה נדר שלמים הללו שלמי תודה הן וכו'" — הרי כל זה הוא פשטות פירוש התיבות "אם על תודה יקריבנו גו'"?

ה) ארבעה אלו שצריכין להודות, מביאם רש"י בסדר: "יורדי הים והולכי מדבריות וחבושי בית האסורים וחולה שנתרפא" — ואי"מ: למה שינה רש"י מהסדר "שכתוב בהן" — כלשון רש"י — בתהלים: הולכי מדבריות, חובשי בית האסורים, חולה שנתרפא ויורדי הים?

ואין לומר ששינוי זה בפירש"י הוא מפני שע"פ סברא הפשוטה צ"ל סידור הנסים (או כיו"ב) באופן להקדים מילתא דשכיחא יותר[3], משא"כ בקרא — כי מצינו שאין זה הסדר דשכיח

---

1) ז, יב.

2) תהלים קז, ח. טו. כא-כב. לא.

3) ולהעיר מהכלל שכתבו רש"י כ"פ לפני פ' צו (משפטים כא, כח. כב, יז. כא. כב, ל) "דיבר הכתוב בהווה" (שעד"ז מסתבר לומר גם בנוגע לקדימה בסדר — ובתהלים עכצ"ל שישנו טעם מיוחד שנקטם בסדר אחר. ויתרה מזו מצינו בתהלים (עח) — שמשנה סדר המכות. ועוד).

יותר: דהנה בגמ' הובאו בסדר שונה (מבתהלים וגם מבפירש"י של־פנינו): "יורדי הים הולכי מדבריות ומי שהי' חולה ונתרפא ומי שהי' חבוש בבית האסורים ויצא" והקשו ע"ז בתוס'[5]: "ובתהלים לא חשיב כזה הסדר אלא חשיב הולכי המדבר ראשון — (ותירצו) דקרא נקט סדר המסוכנין יותר תחלה וגמרא נקט המצויין תחלה" — הרי שסידורן בר־ש"י אינו בסדר ד"מצויין תחלה" ה־נאמר בגמרא[6].

ולפי"ז יוקשה עוד יותר הסדר בפי־רש"י, מכיון דאינו לא כסדר ה"מסו־כנין יותר תחלה" דבקרא ולא כסדר ה"מצויין תחלה" שבגמרא[7]!

ו) למה נקט רש"י "חולה שנת־רפא" בלשון יחיד, ושאר הג' סוגים — בלשון רבים? נוסף לזה, הרי גם שינה בזה מלשון הגמ': "יורדי הים, הולכי מדבריות (בלשון רבים) ומי שהי' חולה ונתרפא ומי שהי' חבוש בבית האסורים ויצא" (בלשון יחיד). ואדרבא בפשטות מובן דוקא הל' ש־בגמ': מהנוהג שבעולם דאין אדם הולך במדבר יחידי, אלא בשיירא, וכן הוא ב"יורדי הים באניות" שלא יתכן אלא בקבוצת אנשים דוקא[8] — לכן נקטם בלשון רבים; משא"כ חולה וחבוש שע"ד הרגיל — היא צרה הבאה על היחיד, לכן נאמר בלשון יחיד. וא"כ הרי כש"כ שדוקא נוסח זה צ"ל בפירש"י, שהוא לפי פשוטו של מקרא?

ב. הביאור בכהנ"ל: בפ' צו המ־דובר בקרבנות כאלו, שבעיקרם כבר נתפרשו בפ' ויקרא, אלא שבפרשתנו נתוספו בכל קרבן וקרבן עוד פרטים שלא נתבארו קודם; ומה שכתוב בכאו"א "וזאת תורת וגו'" המכוון הוא רק לפרטים נוספים אלו. ע"ד המפורש בפירש"י בתחלת פ' זו עה"פ "וזאת תורת העולה וגו'" — "הרי הענין הזה בא ללמד על הקטר חל־בים ואיברים וכו'", היינו שבשביל פרטים אלו חזר הכתוב לומר "וזאת תורת העולה וגו'"; וכן הוא בשאר הקרבנות, שכוונת הפרשה היא להוסיף בהם פרטים בלתי ידועים עדיין, כ־מפורש בפירש"י בכמה מהם.

אמנם בנוגע לקרבן שלמים איננו מוצאים לכאורה שום פרט נוסף בפ' זו, שהרי לאחר הכתוב "וזאת תורת זבח השלמים אשר יקריב להי'" נאמר מיד: "אם על תודה יקריבנו וגו'" — וא"כ הרי מ"ש "וזאת תורת זבח השלמים וגו'" מיותר הוא לכאורה, והו"ל להתחיל "אם על תודה יקריב וגו'", או כיו"ב.

ושולל רש"י תמי' זו ומפרש "אם על דבר הודאה . . נדר שלמים הללו

---

4) ברכות נד, ב.

5) ד"ה ארבעה.

6) ובדבר שבמציאות פשוט שאין לומר שע"פ פשוטו של מקרא הוא באופן שונה — מכפי שהוא ע"פ הלכה.

7) ולהעיר שגם אי"ז כפי הסדר ברמב"ם (הל' ברכות פ"י ה"ח), ולא כפי הסדר בטור ושו"ע (או"ח רישׁ סי' ריט) וסדר ברה"נ של אדה"ז (פי"ג ה"ב).

8) ולהעיר שהתירו להתפלל קודם זמנו בכדי שלא יצטרך לילך בעצמו בלא שיירא (שו"ע אדה"ז האו"ח סי' פט סעי' ט) וכן התירו לחלל שבת כדי שלא ישאר במדבר יחידי (שם סי' רמח סי"ג־יד). ועוד.

שלמי תודה הן וטעונות וכו'" — כוונתו לומר ש"אם על תודה" בא בהמשך למ"ש "וזאת תורת זבח השלמים", היינו שבפרשה זו בא הכתוב להוסיף עוד סוג ופרט ב"זבח השלמים" עליו דובר בפ' ויקרא — קרבן תודה, שישנם בו כמה פרטי דינים שאינם בשאר שלמים: "טעונות° לחם ה־ אמור בענין ואינן נאכלין אלא ליום ולילה כמו שמפורש כאן"[10].

ופירוש זה מוכח ממ"ש "אם על תודה יקריבנו גו'" (ולא "יקריב" סתם), שפירושו יקריב אותו — "זבח השלמים" האמור בכתוב לפני זה, וכאלו כתוב "אם על תודה יקריב את זבח השלמים", דינו כך וכך.

ומכיון שההוכחה לפירושו היא מ־ תיבת "יקריבנו", וגם הקושיא הנ"ל אינה מתעוררת (על הפסוק "וזאת תורת זבח השלמים") אלא לאחר ש־ באים ל(פסוק שלאחריו) "אם על תודה יקריבנו וגו'" — (כי אז משמע לפום ריהטא שהכתוב מתחיל לבאר קרבן אחר, לא של שלמים) — לכן מפרש רש"י את פירושו (לא על הפסוק "וזאת תורת . . השלמים", אלא) על הפסוק "אם על תודה וגו'"[11].

ג. והנה אף שענין זה הוא עיקר החידוש בפירושו על הכתוב, מ"מ מפרש רש"י בדרך אגב[12] (בתוך דברי הפירוש הנ"ל) גם דבר המובן בפש־ טות בלא פירושו[13] (מצד ההכרח המבואר בדברי רש"י גופא, וכדלהלן), והוא: שהחיוב להביא קרבן תודה הוא רק על ד' נסים אלו [ומטעם זה אין רש"י מפרשו בדיבור בפ"ע (כה־ כלל (המדובר כ"פ) שבמקום שמפרש בתיבה אחת ב' ענינים נפרדים, מעתיק רש"י אותה התיבה פעם נוספת כדי לחלק בין ענין לענין) — כי באמת מובן הוא מעצמו, ורק בדרך אגב מפרשו[14]].

---

9) ומפרט רש"י דינים אלו בתחלת הענין — ע"ד פי' בשאר הקרבנות שבפ' זו — שמפרט בתחלת הפ' הדינים שניתוספו בהפרשה.

10) ומ"ש רש"י "נדר שלמים הללו" אף שחובה היא — י"ל: החיוב הוא לאחרי שנעשה הנס — אבל מצינו שיעקב אבינו נדר להביא קרבן (בתור הודאה) עוד בהיותו בהעת צרה, כמ"ש (ויצא כח, כ) "וידר יעקב נדר לאמר אם וגו' והאבן הזאת אשר שמתי יהי' בית אלקים" (וכ"ה ביונה (ב, י): "ואני בקול תודה אזבחה לך אשר נדרתי אשלמה וגו'" — ובכ"מ) — לכן (מכיון ש־ע"ד הרגיל כן הוא) כותב רש"י "נדר" כי בודאי נדר הקרבן עוד לפני זה. [ועפ"ז יש להוסיף רמז בהתיבה "יקריבנו" (ולא "יקריב" סתם) — אותו שכבר נדר].

11) ומה שחוזר עוה"פ "אם על אחת מאלה" [דלכאו' הרי כבר כתב בתחלת דבריו "אם על דבר הודאה וכו'" והול"ל "... תודה — נדר שלמים הללו כו'"], הוא ע"פ פרש"י בכ"מ אפילו בנוגע ללשון הכתוב (ראה וארא ו, כט. וכ"ה בר"פ ויצא ובכ"מ) "הוא הדבור עצמו האמור למעלה כו' אלא מתוך שהפסיק הענין כו' חזר הענין עליו להתחיל בו".

12) וגם בכדי שלא לטעות בכמה מה־ פרטים — כדלהלן בפנים.

13) וכדמוכח מלשון רש"י: "אם על דבר הודאה על נס שנעשה לו כגון . . שהם צריכין להודות וכו' " — היינו שזהו דין הידוע כבר (דאל"כ הול"ל בלשון חידוש "הם צריכין להודות" (בלא ש"ן)).

14) וע"ד המבואר בלקו"ש חי"א ע' 29 סעי' ה' בנוגע לפרש"י (וארא ח, יז) "כל מיני חיות רעות ונחשים ועקרבים בערבוביא".

וההכרח לזה: מובן בפשטות (וכ"ה ע"ד ההלכה והדרש [15]) שתמיד צריכים להודות להקב"ה על כל הטוב שהוא גומל לכל יחיד ויחיד, כי כאו"א מבנ"י מאמין בה', ויודע שכל מה שיש לו, גם אם בא לו בדרך הטבע, הרי זה בא מהקב"ה [16] — וכדברי אברהם אבינו לכל העולם "ברכו למי ש־אכלתם משלו סבורים אתם שמש־לי אכלתם — משל מי שאמר והי' העולם אכלתם" [17]. וכמו שיש להודות לכל נותן מתנה טובה יהי' מי שיהי', על אחת כו"כ שחייבים להודות ל־ממה"מ הקב"ה על מתנותיו הרבות לכל או"א בכל יום תמיד. ולכן סידרו חז"ל להודות ולהלל ולשבח להקב"ה בכל יום ויום בתפלות וברכות וכו'. ודבר זה מצינו בסיפורי התורה כמה וכמה פעמים (גם לפני פ' צו) אפילו רק על הבשורה שייטיב, כגון: "ויבן שם מזבח לה' וגו'" [18], ופרש"י: "על בשורת הזרע ועל בשורת ארץ ישראל"; וכן "ויאמן העם וגו' ויקדו וישתחוו" [19]. וכיו"ב עוד רבות פעמים.

עפ"ז נמצא, לכאורה, שכל אחד מבנ"י יתחייב להביא קרבן תודה בכל יום ויום (או כ"פ ביום) — והרי זה דבר בלתי מתקבל על הדעת, ואפילו

15) כמארז"ל (ב"ר פי"ד, ט): "על כל נשימה ונשימה שאדם נושם צריך לקלס לבורא כו'".

16) ראה תוס' (ד"ה אמונת — שבת לא, א) בשם הירוש' שיהודי "מאמין בחי העולמים וזורע" (וראה לקו"ש ח"א ע' 216, 240).

17) פרש"י וירא כא, לד.

18) לך יב, ז.

19) שמות ד, לא.

את"ל שמספיק אחת בשנה על כל השנה — ג"ז הוא חידוש גדול ש־היתה התורה צריכה לפרשו.

לכן גם בפשוטו של מקרא מוכרח לומר שלא על כל הודאה חייבים קרבן תודה, כ"א על הודאה שאינה רגילה (ולכן גם אינו יוצא בברכה — כמו שיוצא בנוגע לאכילה (הבאה ע"י שנתברך בפרנסה וכו')) — היינו ש־התודה באה רק "על דבר הודאה על נס שנעשה לו".

אבל עדיין אינו מובן: הרי כבר מסופר לפני זה שבמשך הארבעים שנה [20] שהיו ישראל במדבר נתן להם הקב"ה בכל יום לחם מן השמים באופן נס', כמ"ש [21] "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים וגו'"; כן הי' להם בארה של מרים, כמפורש [22] "והכית בצור ויצא ממנו מים ושתה העם"; וכן הי' להם ענן תמיד לשמרם מכל העינים הבלתי רצוים, כמ"ש רש"י [23] "צא והלחם — צא מן הענן והלחם בו"

20) בשלח טז, לה.

21) שם, ד.

22) שם יז, ו. ובפשטות שתו ממים אלו כל ימי היותם במדבר, כי לא מצינו שילונו בנ"י בשביל מים (עד מיתת מרים) אף שלפנ"ז התלוננו ע"ז ב' פעמים (שם טו, כד. יז, ב). וגם: הרי מפורש ברש"י (חוקת כ, ב) "מכאן שכל מ' שנה הי' להם הבאר בזכות מרים" [ומל' זה מובן שהחידוש בפרש"י שם הוא שהי' להם הבאר בזכות מרים, אבל על עצם מציאות הבאר במשך הארבעים שנה כבר ידוע. וכמובן גם מדיוקו של רש"י "הבאר" (בה"א הידיעה): שהבאר ש־ידוע כבר שהי' להם במשך מ' שנה — באה להם בזכות מרים].

23) שם, ט.

— שכל אלו ה"ה נס[24]. ואם על כל נס מחוייבים להביא קרבן, נמצא שכל אחד ואחד מיותר דס' ריבוא מישראל בהיותם במדבר — נתחייבו (ובמילא — גם הקריבו) קרבן תודה בכל יום ויום — דבר שאין לאומרו כלל.

לכן מוכרח לומר שלא על כל נס חייבים בקרבן תודה, כ"א על נסים מסוימים — ומכיון שבכתובים "יודו להי' חסדו וגו'" שבתהלים מובאים כמה סוגי נסים, ומפרש שם "ויזבחו זבחי תודה", הרי מובן שזהו בדוקא — שקרבן תודה מביאים רק על ה־נסים המפורשים שם.

ז. א. מאחר שמוכרח לומר שלא על כל נס מביאים קרבן תודה, כ"א רק על נס מיוחד; ואף שבכתובי החומש לא נתבאר על איזה נס מבי־אים את הקרבן — הרי מכיון שב־תהלים נתפרשו כמה נסים, מסתבר לומר (שאינם רק בתור דוגמא בעלמא, אלא) שהם בדוקא, שרק על נסים הללו מביאים קרבן תודה [ובפרט שנקט ארבעה נסים — ולא א' או ב' לדוגמא].

ואעפ"כ אין רש"י מסתפק בהביאו הכתוב מבלי פירוט הדברים, כי כתוב זה "ויזבחו זבחי תודה" נאמר בפירוש אצל חולה שנתרפא, והי' מקום לומר שקאי רק על חולה שנתרפא — לכן מפרט רש"י שבכל הד' המובאים שם חייבים קרבן תודה[25]. וגם לא די שיכתוב "חולה שנתרפא וכו'"[26], כי מזה היינו למדים להוסיף רק מה שכתוב לאח"ז, היינו יורדי הים ולא יותר — ובמילא הרי צריך להוסיף גם זה שלפניו "הולכי מדבריות וכו'", א"כ הרי בכל אופן יצטרך להזכיר כל הד' ("הולכי מדבריות וכו' חולה שנתרפא וכו'") — לכן כותב רש"י בפירוש כל הד' שצריכים להודות[27].

ד. והנה מאחר שרש"י מפרט כל הד' נסים, הנה צריך הוא לפרטם דוקא בסדר שמביאם:

בפשטות מובן שכאשר מטילים על האדם איזה חיוב בקשר למאורע מ־סוים, הנה אם "בדידי' הוי עובדא", נקל לו ביותר להבין פרטי הענין, טעם החיוב וכו'[28]. עפ"ז מובן שכאשר הגידו לבנ"י החיוב להביא קרבן תודה

---

24) ואפילו את"ל (בדוחק עכ"פ) בנוגע להענן והבאר שמכיון שהיו לבנ"י כל הזמן בלי הפסק, אין לחייבם בקרבן תודה כ"א בההתחלה (אף שהבאר והענן היו הולכים עמהם — שג"ז נס) — הרי במן ראו כמה נסים בכל יום.

25) וההכרח לזה — דאין טעם וסברא לחלק בין הנסים המובאים שם כיון שעל כולם נאמר: הודו להי' גו' גאולי ה' גו' (אבל רש"י בפירושו — מפרטם כדי שלא ליתן מקום לטעות).

26) ומובן שאין לכתוב "חולה שנתרפא וכיו"ב" — כי אז אפ"ל שהפי' הוא כיו"ב דחולה ד"כל אוכל תתעב נפשם".

27) ועו"ל: אחר פרשה זו כתוב (פסוק טז) "ואם נדר או נדבה זבח קרבנו גו'" ופרש"י: "שלא הביאה על הודאה של נס". ולכאורה למה הקדימה תורה פ' תודה לפ' זו — והרי כלל הוא בפרש"י (נסמן לעיל הערה 3) "דיבר הכתוב בהווה", ובפשטות הרי הודאה על נס אינו "הווה" כ"כ כמו אם מביא סתם נדר או נדבה? לכן מפרט רש"י שבההודאה על נס נכללים כל ד' סוגים אלו, ולכן י"ל דשכית יותר מנדר או נדבה סתם.

28) ראה פרש"י שלח יג, כט.

על נסים מסוימים, הנה מסתבר לומר שלראשונה אמרו ע"ד החיוב על אותו הנס שאירע להם בעצמם. כן מובן שאם נעשו להם כמה מהנסים שעליהם חייבים קרבן תודה — צריך להזכירם ע"פ הסדר שנעשו להם, ורק אח"כ להגיד חיוב קרבן על נכ ש(עדיין) לא נעשה אתם.

והנה מהד' נסים שעליהם חייבים קרבן תודה נעשו לבנ"י שלשה — ובהסדר שמונה אותם רש"י:

עברו את הים, אח"כ הלכו במד־בר *[28] ואח"כ גזר הקב"ה עליהם להיות סגורים במדבר

[(רק בניהם יצאו ממנו לאחרי) ארבעים שנה. [וידעו מזה — ע"פ פרש"י [29] עה"פ *[29] „תביאמו ותטעמו וגו'". ואף שאומר „נתנבא משה שלא יכנס (ולא „יכנסו") לארץ", הרי אח"ז שרו כן כל בנ"י כנאמר ישיר משה ובנ"י. אבל כ"ז הוא לפלפולא ולחי־דודא, כי מסתבר לומר בפרש"י שם (כדמשמע מפשטות הכתובים) שאף שנתנבא משה „לא ידע מה ניבא" [30].

*28) כי איתם הי' בקצה המדבר (בשלח יג, כ). וראה מסעי (לג, ח).

29) אאפ"ל שידעו זה ממש"נ בבשלח (טו, לה): מ' שנה עד בואם אל ארץ נושבת — כי עכצ"ל דמשפרש"י (משפטים כד, ז) דבספר הברית הי' כתוב „מבראשית ועד מ"ת", אין כוונתו לכתובים כגון הג"ל, שהרי מפורש בהתחלתו: ובנ"י אכלו (ל' עבר) את המן מ' שנה גו' — דמוכח שנכתב בסוף מ' שנה (אלא שהעמידו משה אז בפרשה שלו — פ' המן. וע"ד וישלח לב, לג. שם לו, לא. ועוד. ואכ"מ).

*29) בשלח טו, יז.

30) ראה מפרשי רש"י שם. והוא ע"ד פרש"י מקץ (מב, א). ולהעיר ג"כ מפרש"י בא (י, י).

31) עפ"ז יומתק* למה לא כתב רש"י „יזרדי הים באניות" כלשון הכתוב, כי הרמז והכוונה בזה היא לקרי"ס, שלא עברו את הים באניות.

32) עד"ז יש לבאר למה נקט כ"ק מו"ח אדמו"ר בד"ה ברוך הגומל (ב') תרפ"ז (נדפס בסה"מ קונטרסים ח"א ע' 368) הד' שצריכים להודות לא כסדרם בגמ' ופוסקים ולא כפ־רש"י, כ"א מתחיל ב„חולה שנתרפא וחבוש שיצא מבית האסורים" — כי מונה אותם כפי הסדר שאירעו לו אז.

33) והטעם למה ב„חולה" מוסיף רש"י „שנתרפא", דלא כבשאר הג' שאינו כותב „שעלו" וכיו"ב — כי כאן איירי בהקרבת קרבן תודה שצ"ל בביהמ"ק, ומובן מעצמו שא"א להביא קרבן בהיותו בים וכו', משא"כ בחולה מקום לומר שתיכף שישנה קצת הטבה מביא קרבן תודה — לכן מוסיף

*) אבל אינה קושיא, כי מובן שיורדים בים ע"י אניות — ולכן אין צריך רש"י לפרשו.

וא"צ לכ"ז כי פשוט] — שכאשר נאמר לבנ"י שיתעכבו במדבר סיני מ' יום עד רדת משה מן ההר — הרי הרגישו בעצמם מעין „חבוש בחשך וצלמות" כו'].

ולכן מובן שנאמרו לבנ"י בהסדר: „יורדי הים [31] והולכי מדבריות וח־בושי בית האסורים" ואח"כ אמר להם הסוג הד' — שלא אירע להם: „וחולה שנתרפא", שגם על זה חייבים בקרבן תודה [32].

עפ"ז מובן ג"כ למה כותב רש"י ג' הענינים הראשונים בלשון רבים, והרביעי בלשון יחיד — כי ג' הנסים הראשונים אירעו לכל בנ"י, משא"כ הסוג הרביעי [33].

אולם אין הכוונה בזה שהם בעצמם נתחייבו להביא קרבן תודה על נסים אלו שאירעו להם, דהרי בהמאורעות האלו כפי שהיו אצל בנ"י אז, לא הי' בהם שום חשש סכנה, דהרי הלכו "ע"פ הוי' " — "והוי' הולך לפניהם גו' לנחותם הדרך" *[33], ובודאי שא"א שתהי' בזה איזו סכנה — אלא שע"י המאורעות שאירעו להם, מובן הי' להם שבדרך הטבע במצב דומה — יש בזה סכנה, ולכן היציאה ממצב זה מחייבת קרבן תודה.

ה. אמנם לכאורה אינו מובן: הרי היותם במצרים הי' כעין "חבושי בית האסורים" [34], ועל פי זה הול"ל לרש"י "חבושי בית האסורים" בראשונה, כי יציאת מצרים הרי היתה תחלה לכל, לפני קרי"ס.

[ואף שעל יציאתם ממצרים לא היו חייבים קרבן תודה גם אם היתה ארץ מצרים בית האסורים, כי משם יצאו עוד לפני הציווי דהבאת קרבן תודה*[35], ובמילא עדיין לא חל עליהם חיוב [36] קרבן תודה (וכן בקרי"ס) [37], מ"מ הרי כאמור, אין הכוונה כאן שעל מה שאירע להם חייבים הם בקרבן תודה, כנ"ל, כ"א רק להבינם בנקל המצב וכו'].

ויובן בהקדם להמתיק [38] לשון רש"י "(וחבושי) בית האסורים" — דלכאו' הי' מספיק אם הי' כותב "חבושים"

רש"י "שנתרפא" (וכדמוכח בקרא "ישלח דברו וירפאם"), שרק אז חייב בקרבן תודה; משא"כ בגמ' ובפוסקים שאירי בנוגע לברכת הגומל, הרי גם בחבוש צריכים לפרש "שיצא", דאל"כ יש מקום לומר שגם בהיותו בבית האסורים, אם הקילו משפטו מעליו קצת, צריך לברך ברכת הגומל, משא"כ ביורדי הים והולכי מדבריות גם בנוגע לברכת הגומל אין צריך לפרש, כי בד"כ נמצאים באותה הסכנה כל משך זמן היותם במדבר ובים. ואכמ"ל.

*33) בשלח יג, כא.

34) להעיר מפרש"י עה"פ מוציא אסירים (תהלים סח, ז. וכן בפרש"י בא יג, ד. והוא ממכילתא ותנחומא שם) דקאי על בנ"י במצרים.

*34) ומובן שאי"ז שייך להשאלה דאם א' בסכנה בזמן שאינו במצות ויצא מהסכנה בזמן שמתחייב במצות (נתגדל או נתגייר וכו') אם הולכים בתר זמן הסכנה ופטור מקרבן תודה, או בתר זמן היציאה וחייב בק"ת — כי בנדו"ד גם היציאה היתה בזמן הפטור.

35) מה שצוה הקב"ה לנח (נח ז, ב) "מכל הבהמה הטהורה תקח לך שבעה שבעה וגו'" ופרש"י "כדי שיקריב מהם קרבן בצאתו" (וכ"ה בפרש"י שם ח, כ) אינו מוכרח לומר שזהו ציווי דקרבן תודה — וי"ל שבעיקר הי' בזה היתר נטילת נשמה דבהמה בשביל קרבן (ואעפ"כ הי' צריך להההיתר ד"לכם יהי' לאכלה" (נח ט, ג), כי היתר זה הי' רק להקרבה ולא לאכילה). ועוד (ועיקר): לא מצינו שזה יהי' ציווי לדורות. — ועפ"ז מובן הא ד"לא הקריב (אברהם) לפניך פר אחד כו' " (רש"י וירא כב, א).

36) בנוגע להיציאה משאר הגליות (וכן גלות זה האחרון) י"ל דבכלל אין שייך חיוב דקרבן תודה (כחבוש בביהא"ס) — כי רק כלל ישראל (כצבור) חבושים בגלות, משא"כ כל יחיד בפ"ע. ועצ"ע בנוגע ליציאה מבבל (כתובות קי, סע"ב) — ואולי שאני דחבוש מפני העשה. וראה בפנים שבלא"ה י"ל דאין חיוב כי אינו באופן של "יושבי חושך וצלמות". ולהעיר מעזרא ח, לה. הוריות ו, א. ואכ"מ.

37) קושיא ממש אינה — כי גם בש"ס מצינו: אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורים (ברכות ה, ב).

סתם[38], ומעצמו הי' מובן שהכוונה לחבושי בית האסורים?

אמנם רצונו של רש"י בזה לדייק שדוקא חבוש בבית האסורים מחוייב להביא קרבן תודה, משא"כ חבוש בבית וכיו"ב. ומקורו מפשטות הפסוק בתהלים שם — שמזכיר כאן: "יושבי חושך וצלמות אסירי עני וברזל" — דמפורש שרק חבושים במקום "חושך וצלמות"[39] חייבים בקרבן תודה.

עפ"ז מובן שא"א למנות "חבושי בית האסורים" בתחלה וירמוז למצרים, כי היותם במצרים לא נחשב כ"בית האסורים" לחייבם בקרבן תודה, כי לא היתה ישיבתם שם באופן של "יושבי חושך וצלמות"; אדרבא ישבו בארץ גושן "טוב ארץ מצרים"[40] וכו', ומה שעבדו בהם בפרך, הרי זהו ענין לעצמו [ואינו מהד' שעליהם צריכים להודות], ולא נעשית עי"ז ישיבתם במצרים כחבושים בבית האסורים (מקום של "חושך וצלמות"). משא"כ המדבר, הרי הוא מקום סכנה, כמ"ש[40] "במדבר הגדול והנורא נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים"[40*],

ולכן מובן שהסגור במדבר ואינו יכול לצאת ממנו ה"ה מה"יושבי חושך וצלמות"[41].

ו. אמנם יש להקשות על הנ"ל ממ"ש אדמוה"ז בשלחנו*[42]: "נוהגין במדינות אלו שהג' מצות של מצוה הן נעשין מעשרון א' קמח כעין לחמי תודה שהיו ג' חלות נעשות מעשרון א' וכו' לפיכך אנו עושין ג"כ ג' מצות לעשרון זכר ללחמי תודה שהיוצא מבית האסורין חייב להביא תודה ואנו בפסח יצאנו מבית האסורין משעבוד מצרים לפיכך אנו עושין זכר ללחמי תודה" — הרי שגם מצרים נחשבת כבית האסורים המחייב קרבן תודה[43]?

אבל באמת כד דייקת שפיר הקושיא היא לאידך גיסא: הרי אדמוה"ז פוסקי' ש"מי שהי' חבוש בבית האסורים על ידי עסקי נפשות ויצא או על עסקי ממון אם הי' מעונה בכבלי ברזל" חייב בברכת הגומל [וכן הוא בחיוב קרבן תודה, כי המקור לחייב ד' אלו

---

38) משא"כ בפרש"י שבתהלים (קז, י) דנקט ל' דקרא שם "אסורים" — מוכרח להוסיף "בבית הסוהר" — דאי לאו הכי יל"פ אסירי כבלי ברזל — כסיום הכתוב שם.

39) וצ"ע (להלכה למעשה) בדין חבוש על עסקי נפשות במאסר בייתי — דאולי אפ"ל דלהיותו נוגע בנפש ה"ה יושב ב"צלמות". ועיי"ש שער הכולל פכ"ב.

*39) ויגש מה, יח. ובפרש"י.

40) עקב ח, טו.

*40) ואף שפסוק זה כתוב לאחר פ' צו — מ"מ מובן בפשטות שעד"ז הוא במדבר.

41) ומובן שלא הי' אפשר להביא דוגמא לחבושי בית האסורים מזה ש"גבוכים הם בארץ סגר עליהם המדבר" (בשלח יד, ג) שהכוונה בזה היא "כלואים ומושקעים" (פ' רש"י שם) מל' בית הכלא* — כי זו היתה טעותו של פרעה, אבל באמת לא היו כלואים כלל.

*41) סי' תנח סעי' ה. וכ"ה ברמ"א סי' תעה סעי' ז.

42) וע"ד הנ"ל הערה 6 שבדבר שבמציאות אין לחלק בין פשוטו של מקרא לדרך ההלכה — אף שאינו דומה לגמרי.

43) סדר ברכת הנהנין סי"ג ה"ב.

---

*) ההכרח לפי' זה הוא מסיום הכתוב "סגר עליהם המדבר".

בברכת הגומל הוא מזה שאלו הם החייבים בקרבן תודה [44] — וא"כ איך אפ"ל שמצרים היתה בית האסורים והרי ישבו בארץ גושן וכו', וכנ"ל?

ז. וי"ל בזה בהקדים עוד קושיא: אדמוה"ז כותב [45]: "ונוהגין במדינות אלו שלא לאומרה (מזמור לתודה) ב־שבת ויו"ט מפני שאין תודה קריבה בהן, וכן בימי הפסח אין תודה קריבה משום חמץ שבה וכן בע"פ וכו'", הרי מפורש שאין לעשות זכר לקרבן תודה בפסח אפילו ע"י דיבור וכו', וא"כ איך "נוהגים במדינות אלו" לעשות פעולה זכר לקרבן תודה ב־ליל פסח?

והרי הדברים ק"ו: טעם הדעה שצריכים לומר מזמור לתודה גם ב־שבת ויו"ט ופסח וכו' מפורש בטור [46]: "דליכא למיחש דילמא אתו להקריבה כשיבנה ביהמ"ק, דלא טעו אינשי בהכי", ומפרש בב"י [47]: "משום דמזמור זה אין אנו אומרים אותו לשם קרבן תודה אלא בשם הודאה", ובב"ח שם: "וניתקנה משום דארז"ל [48] כל השירות עתידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה, על כן אין צריך למנעו" — הרי משמע שהסוברים שאין אומרים אותו בשבת ויו"ט ופסח וכו' דעתם שניתקנה לשם קרבן תודה

— וכן משמע לכאורה דעת אדמוה"ז, דהוא כותב [49]: "צריך לומר פ' הקרבנות מעומד וכן מזמור לתודה דוגמת הקרבתן שהיתה מעומד"; ובנוגע לפ' הקרבנות מפרש [50]: "אמרו חכמים [51] כל העוסק בתורת עולה כאלו הקריב עולה וכו' לפיכך טוב לומר בכל יום פ' העולה ומנחה ושלמים ותודה [52] וחטאת ואשם ודאי ואשם תלוי וקרבן עולה ויורד וכו'". הרי משמע שגם אמירת מזמור לתודה היא לפי ש"כל העוסק בתורת עולה וכו'"; ולפי זה

---

44) רא"ש פ"ט דברכות ס"ג.

45) סי' נא ס"א. סתכ"ט סי"ג.

46) סי' נא.

47) סי' רפא.

48) נסמן בביאור הגר"א סי' נא סעי' ט.

49) מהדו"ק סי' א סעי' יד.

50) שם סעי' יא.

51) סוף מנחות.

52) ואין הכוונה בפ' תודה למזמור לתודה (כי אין זו פרשת תודה) — כ"א הכוונה להפרשה דילן. וכדמוכח עוד יותר מזה ש־במהדו"ב (שם ס"ט) קורא בשם "פ' הקרבנות" גם לפ' תודה. וכאן הרי כותב "פ' הקרבנות" ואח"כ מוסיף "וכן מזמור לתודה". [ודוחק לומר שגם זה א' מהחילוקים בין מהדו"ק ומהדו"ב]. ועפ"ז (שבפ' תודה אין הכוונה למזמור לתודה) י"ל שמ"ש במהדו"ב (שם) "אבל אצ"ל מעומד כמו הכהן שהי' עובד מעומד מאחר שהוא איננו כהן העובד אלא שבקריאתו מעלה עליו הכתוב כאילו הקריב לו הכהן", וחזר בו ממ"ש במהדו"ק שצריך לומר פ' הקרבנות מעומד — הרי זה רק בנוגע לפ' הקרבנות, אבל לא בנוגע למזמור לתודה, כי ע"פ הנ"ל לא הוזכר שם במהדו"ב מזמור לתודה כלל. ואף שלכאורה הטעם שייך גם בנוגע למזמור לתודה, מ"מ ע"פ מש"כ לקמן בפנים שאין טעם אמירת מזמור לתודה כדי שיהי' כאילו הקריב קרבן תודה, כ"א "לפי שכל השירות וכו'", ורק לפי שזה עכ"פ מזכיר על הקרבן תודה לכן צריכים לאומרה מעומד (להמהדו"ק), א"כ אין לדייק בזה "אלא שבקריאתו מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב לו הכהן", דהרי גם מה שהוא אומר מזכיר על (כללות הקרבן, ובמילא גם על) הקרבת הכהן.

מובן הטעם שפוסק שאין אומרים אותו בשבת ויו"ט ופסח וכו'.

אבל באמת אינו כן, כי מפורש כותב אדמו"ז [53]: "ויש מקומות שנוהגין להוסיף וכו' מזמור לתודה לפי שכל השירות עתידין להיבטל חוץ ממזמור לתודה, ולכן יש למשוך אותה בנגינה" — הרי שגם הוא דעתו שלא ניתקנה לשם קרבן תודה, כ"א "לפי שכל השירות וכו' " — וא"כ למה פוסק שאין לאומרה בשבת ויו"ט ופסח וכו' [54]?

ומוכרח לומר סברתו שאף שאין אומרים את המזמור לשם קרבן, מ"מ מכיון שמזכירים ע"י האמירה את ה"קרבן תודה [55], אין לאומרו בזמן שלא הקריבו קרבן תודה בזמן שביהמ"ק הי' קיים — ומטעם זה סובר ג"כ (במהדו"ק עכ"פ [56]) שצריכים לאומרו מעומד, מכיון שמזכיר עכ"פ את קרבן התודה —

וא"כ, אם אין לומר בפסח בדיבור מזמור כזה המזכיר בדרך אגב את הקרבן תודה [אף שלא ניתקן בשביל

---

53) סי' נא סעי' א.

54) בנוגע להמחבר, שגם הוא מביא (סי' נא ס"ט) המארז"ל "שכל השירות וכו'" יש לומר שאע"פ כן סובר שאין לאמרו בשבת ויו"ט ופסח וכו' (ואין מן ההכרח לומר שהרמ"א חולק עליו בזה), כי הוא כותב: "מזמור לתודה יש לאומרו בנגינה שכל השירות עתידות ליבטל חוץ ממזמור לתודה", היינו שזהו טעם למה צריכים לאומרו בנגינה, ולא איירי בטעם אמירת מזמור לתודה בכלל — ואולי סובר שהוא לשם קרבן תודה, ולכן אין לאומרה בשבת ויו"ט ופסח וכו'. וכ"מ קצת ממש"כ בב"י שם: "כתוב בספר א"ח שמזמור לתודה מצוה למשוך אותו בנגינה ולנגן כדאמרינן כל השירות וכו' ", היינו שזהו רק טעם לזה ש"מצוה למשוך אותו בנגינה". ומוכח כן מההמשך שם בב"י דכתב עוד בא"ח דבשבת אומר מזמור שיר ליוה"ש כו'. — אלא שבשו"ע לא רצה להכריע בזה ויל"ע בכללי השו"ע.

— משא"כ בשלחן ערוך אדמו"ר הזקן הרי ענין זה שצריכים "למשוך אותה בנגינה" הוא באופן של "עוד ענין" הנמשך מזה "שכל השירות וכו'", אבל עיקר טעם הבאת מארז"ל זה הוא כטעם לאמירת מזמור לתודה בכלל *.

*) ומוכרח לומר כן, כי זהו כל המשך הסעי' שם: מתחיל ש"תקנו לומר פסוקי דזמרה בכל יום וכו'" ואח"כ מפרש "ולמה בחרו במזמורים אלו וכו'" והולך ומפרש טעם אמירת כל המזמורים, וכשמביא שיש מקומות שמוסיפים מזמור לתודה, צריך הוא לפרש גם טעם אמירת מזמור זה — הנה הוא מפרשו ע"פ המארז"ל "כל השירות וכו'" (ורק מוסיף שמטעם זה צריכים ג"כ "למשוך אותה בנגינה").

---

55) בפרט לפרש"י תהלים (ק, א): "מזמור לתודה — להודי, לאומרו על זבחי התודה" [וכ"ה בתוד"ה מזמורא (ע"ז כד, ב). תנחומא ס"פ נח. וראה פרש"י שבועות (טו, ב). אבל ראה ירושלמי שבועות (פ"א סה"ה) שהוא ע"ש "והתודה עליו"] — הרי בודאי ש(אף שאין זה במקום קרבן תודה, מ"מ הרי) זה מזכיר עליו, מכיון שעל קרבן זה אמרו מזמור זה.

וי"ל שזוהי כוונת האבודרהם (בסדר שחרית של שבת) במ"ש "בצרפת נהגו שלא לומר בשבתות וימים טובים מזמור לתודה לפי שאין מביאין קרבן תודה בשבת, ואמרינן בשבועות כי על קרבן תודה היו אומרין אותו וכו'" — היינו (שאין זה במקום קרבן תודה, כ"א) שמכיון שאמרו זה על קרבן תודה ה"ז מזכיר עליו. וראה מגן גבורים סי' נא ס"ק יו"ד.

56) אבל ראה לעיל הערה 52.

זה], על אכו"כ שאין לעשות פעולה שהיא זכר הקרבן תודה ממש — וא"כ איך עושים הג' מצות בליל פסח מ־עשרון אחד, זכר לקרבן תודה[57]?

ח. ויובן כ"ז בהקדים דמקור דין זה לעשות השלש מצות מעשרון א' הוא בכלל מהרא"ש[58] והמרדכי[59]. אמנם טעמם של הרא"ש והמרדכי שונה זמ"ז:

בהרא"ש — שצריכים ג' מצות בליל פסח כדי שתהיינה ב' שלימות כבכל יו"ט ומוסיף עליהם פרוסה כדי ש־תהי' לחם עוני, ואח"כ מוסיף: "ונהגו באשכנז ובצרפת לעשות מעשרון אחד זכר ללחמי תודה שהיוצא מבית ה־אסורין מביא לחמי תודה ולחמי תודה באין ג' מינין של מצה (חלות) רקיקין ורבוכה, ושלש חלות עושין מעשרון א' וכו'".

אולם המרדכי כותב: "לכן צריך שלש מצות זכר ללחמי תודה כדאמרי' ד' צריכין להודות כו' ובלחמי תודה היו ג' מיני מצה, ואע"ג דבלחמי תודה היו ארבעים חלות, מ"מ אם אפאן בדיעבד ד' חלות יצא, והשלשה היא ממצה והד' מחמץ".

הרי שחילוק בין הרא"ש ומרדכי: על דין שלוקחים ג' מצות כותב ה־רא"ש טעם אחר, וטעם זכר לתודה הוא רק על זה שג' אלו עושים מ־עשרון אחד. משא"כ להמרדכי הרי זהו הטעם לג' מצות[60].

ועפ"ז לפענ"ד אין לומר כמ"ש ה־קרבן נתנאל על הרא"ש, דמקשה על הרא"ש, "ואע"ג דבלחמי תודה יש ארבעים חלות ולמצה מגיע שלשים", ומתרץ, "מ"מ אם אפאן בדיעבד ד' יצא, כדאיתא בנדרים דף יב, נמצא על שלשה מיני מצה שלש חלות" ומציין להמרדכי.

אמנם עפ"י הנ"ל — מעיקרא לא קשה על הרא"ש, כי לדעתו צ"ל ג' מצות מטעם אחר, אלא שג' אלו עושים מעשרון אחד כמו שהיו עושים ג' לחמי תודה. וגם אם הדין של שלשים למצה הי' מעכב בדיעבד — ג"כ מובנים דברי הרא"ש, כי לדעתו הזכר לקרבן תודה אינו במספר המצות, אלא בכמות הקמח, היינו שכמות הקמח (ש־ממנו עושים ג' המצות בפסח) שוה הוא לכמות הקמח (שממנו עושים ג' מצות) בקרבן תודה אבל אין הזכר למספר המצות של קרבן תודה. משא"כ להמרדכי שהזכר לקרבן תודה הוא במספר הג' מצות, הרי אם בדיעבד מעכב דין שלשים, אין מקום למספר

---

57) ואין לתרץ שמכיון שהזכר הוא רק להמצות שבזה לכן מותר, דהרי מבואר ב־פנים שאם זה מזכיר את הקרבן תודה אין לאומרו אז. ועוד: א"כ למה לא נאמר גם מזמור לתודה זכר להמצות שבזה.

58) ערכי פסחים סי' ל.

59) סוף פסחים.

60) וכן מוכח ג"כ מהגהות מיימוני (הל' חו"מ פ"ח ה"ו), שגם הוא כותב שהזכר לקרבן תודה הוא מה שעושים הג' מצות מעשרון א', ובנוגע לטעם ג' מצות בכלל, כותב טעם אחר: לפי שנותנים אחד מכל מין לכהן (הרי נותנים לכהן ג' מצות). [אבל מובן שההפרש שבין טעם הרא"ש לטעם המרדכי שנתבאר לקמן, אין שייך למ"ש להגה"מ, כי אף שסובר כהרא"ש, מ"מ גם לטעמו בנוגע לג' מצות, עושים הזכר לקרבן תודה בגלוי].

ג' מצות.

ועוד: איך אפ"ל שלהרא"ש הטעם שעושים הג' מצות מעשרון אחד הוא לפי שאם אפאן בדיעבד ארבעה יצא, דהרי דין זה הוא דוקא אם אפה את הג' מצות מעשרה עשרונים [61], ובנדו"ד הרי עושים את הג' מצות מעשרון אחד. (משא"כ להמרדכי ש־זהו רק טעם ע"ז שצ"ל ג' מצות, ובהזכר ללחמי תודה לא נחתינן ל־כמות הקמח, לא איכפת לן מה שצרי־כים לאפות הג' מצות מעשרה עשרו־נים, כי נוגע רק מספר המצות).

ט. עפ"י הנ"ל מובן שחילוק גדול בין טעם הרא"ש וטעם המרדכי (בנו־גע לענייננו): להמרדכי מספר המצות הוא הזכר לקרבן תודה, הרי עושים בפועל ובגלוי זכר לקרבן תודה, מש־א"כ להרא"ש מספר המצות הוא מטעם אחר, אלא שעושים ג' אלו מכמות מסוימת של קמח, הרי בגלוי אין ניכר שום זכר לקרבן תודה, כי בגלוי אינה ניכרת הכמות שממנה נעשו הג' מצות.

והנה אדמוה"ז הרי כותב [62] בטעם לקיחת ג' מצות כהרא"ש — "ש־מלבד ב' מצות שלימות שצריך לבצוע עליהן כמו בשאר יו"ט צריך להיות עוד פרוסה אחת משום לחם עני", וא"כ לא ס"ל טעם המרדכי בזה, ולדעתו הזכר לקרבן תודה הוא רק בזה שעושין ג' מצות אלו מעשרון קמח אחד. נמצא שגם שיטת אדמוה"ז היא שאין עושים זכר גלוי לקרבן תודה.

ועפ"ז מובן שאין סתירה לזה מה־פס"ד שאין אומרים מזמור לתודה בפסח, כי מזמור לתודה מזכיר בגלוי את הקרבן תודה, לכן נמנעים מל־אומרו ביום שאין מקריבים קרבן תודה, משא"כ בנדו"ד, מכיון שאין נראה הזכר, לא איכפת לן מה שנרמז בזה בהעלם זכר לקרבן תודה [63].

י. ע"פ הנ"ל, שלדעת אדמוה"ז (הרא"ש) אין הזכר ללחמי תודה זכר גמור — י"ל שמ"ש "ואנו בפסח יצאנו מבית האסורין" הוא ג"כ עד"ז: מצרים ה"ה רק כעין בית האסורים [64] ולא בית האסורים המחייב קרבן תו־דה; ופי' דבריו: "לפיכך אנו עושין ג"כ ג' מצות לעשרון זכר (— רמז בלבד) ללחמי תודה . . ואנו בפסח יצאנו מבית האסורין" (שהוא רק כעין בית האסורים — רמז בלבד ולא ממש בית האסורים המחייב להביא תודה).

ותומתק עפ"ז הוספת אדמוה"ז "משעבוד מצרים" — דלכאו' מכיון שכותב "ואנו בפסח יצאנו מבית ה־אסורין", מהי כוונת ההוספה "משעבוד מצרים"? אלא שרוצה בזה לפרש שאין הכוונה שמצרים היתה בית האסורים ממש, כ"א רק שהיו תחת שעבוד מצרים [65].

---

61) רש"י ד"ה שאפאן — נדה ו, ב.

62) סי' תעה ס"ג.

63) וי"ל (ברוחק עכ"פ) שזהו הטעם מה שמוסיף אדה"ז בסוף הסעיף עוה"פ "לפיכך אנו עושין זכר ללחמי תודה" — דלכאו' מיותר הוא — כי רצונו להדגיש שלפיכך מותרים לעשות זכר ללחמי תודה.

64) ע"ד הפי' במוציא אסירים — ראה הערה 34.

65) ואף שבר"ה בטלה עבודה מאבותינו

יא. ההוראה מהנ"ל:

כל זמן שנמצא אדם מישראל ב־„שעבוד מצרים", בגלות, הנק' בשם „מצרים" [66], הנה למרות כל הטוב וכו' שיש לו, עדיין חבוש הוא בבית האסורים, עד שיש לדמותו (בדרך דוגמא עכ"פ) לבית האסורים של „יושבי חושך וצלמות" המחייב להביא קרבן תודה.

כי באמת כל זמן שהוא נמצא עדיין בגלות, שאז אינו מאיר אלקות בגלוי, הרי האלקות שאצלו הוא כביכול ב־בית האסורים [67] אצל ה„חושך" וה־קליפה שנק' „(צל)מות" [68].

ובמילא מובן שתמיד בכל יום אחכה [69] לו שיבוא ויוציאנו מבית האסורים הרוחני ומבית האסורים הגשמי, ויוליכנו קוממיות לארצנו.

(משיחות חודש ניסן, תשכ"ח)

במצרים (ר"ה יא, ב) — השעבוד לא בטל עד טו ניסן שאז הוציאם „משעבוד לגאולה" (פסחים פ"י, מ"ה).

66) כמארז"ל (ב"ר פט"ז, ה) „כל המל־כיות נק' ע"ש מצרים ע"ש שהם מצירות לישראל".

67) ראה זח"ג (רמז, א).

68) וכמארז"ל (ברכות יח, ב. ב"ר פל"ט, ז. תנחומא ר"פ יתרו. ס"פ ברכה. זח"ב קו, ב) „רשעים שבחייהם קרויין מתים".

69) וע"ד הפי' ביעשה למחכה לו (יש־ע' סד, ג): אינון דדחקין למלה דחכמתא ודייקין לה ומחכאן לה למגדע ברירו דמלה ואשתמודע למאריהון (זח"א קל, ב. נת' בר"ה ואברהם זקן תרס"ו ואילך).